

moja žena; kar ona od tebe želi, to moja želja ni". Ribica se zopet v velikih valovih prikaže in reče: „Pojdi domov v svojo staro bajto"! Ko pride Martin domov, videl je svojo Marušo za pečjo sedeti in britke solze točiti.

„Kdor z malim zadovoljen ni, velicega vreden ni.“

Župljánske in šolske občine v Mokronoškem okraji.

Št. Rupert.

Zemljepisni del.

V tej župljánski občini je samo dvorazredna šola v Št. Rupertu. Ljudí šteje ta občina 4345. Za šolo ugodne mladine je 437. V šolo hodi mladine 292. — Hribi so: Nebesa, Kovačev Hrib, Okrog, Žunovec, Mrtvaški Hrib. — Rečice in potoki: Bistrica, katera blizu Dol (Mariathal) izvira, ter se ne daleč od Mokronoga izliva v rečico Mirno (Neuring). Pri izviru se nahajajo postrve in potem goni mline in lesoreznice ali žage. Mirna počasi teče in napravlja marsikje močvirna tla, in veliko škode vsako leto ljudém provzroči, kadar izstopi iz svoje struge, zlasti takrat, kadar jim seno pobira. Nahajajo se v njej posebno okusni raki; mejí župnijo in občino Št. Rupert. — Potok Busnik, v katerem se nahajajo tudi okusni raki, izvira pod gorico Rakovke — teče skoz vas Škrlevo, Podgorico in Rakovnik, in se izliva v Zaloga v Mirno. Potok Jesenišica izvira pod Kostanjevico, goni mline, blizu Mokronoga se izliva v Mirno. Potok Sotla goni mline in fužino, in se izliva v Mirno. Njive so različne; travnikov je nekaj prav dobrih, pa tudi veliko ločka; vinogradi dajejo dobro vino, gozdi drv; pašnikov pa ni veliko. Ljudstvo se pečá razen kmetovanja še s kupčijo. Ljudsko materijelno stanje je srednje-dobro; (preveč je graščin, in ljudje morajo v najem jemati, osebnjakov je jako veliko in revnih). Lepa je goveja živina; prav veliko se je prodá na Laško; veliko prašičev se vsako leto spečá v Trst; tudi se priredi in prodá veliko lepih konj. Ljudje niso kaj omikani; le malo jih zna brati in pisati. Vasi je v šolski občini 27. Imena posameznih vasi in število prebivalcev: 1. Brinje 113 ljudi; 2. Draga 142; 3. Bistrica 193; 4. Gabrjele 175 (občina Št. Rupert, župnina Tržiše, otroci hodijo v Tržiše v šolo); 5. Škrlevo 116 z graščino Škrlevo; 6. Hom 213; 7. Hrostno 118; podružnica na Vihri (sv. Duh); 8. Hrastovica 67; 9. Jesenice Gor. 107; 10. Jesenice Dol. 69, podružnica sv. Kocijan; 11. Kamenje 166; 12. Kostanjevica 83; 13. Rakovnik 143, graščina Rakovnik blizu graščine Dob; 14. Št. Lovrenec 336, občina Št. Rupert, župnina Dole (šola Dole); 15. Mladatiče Gor. 89, občina Št. Rupert, župnina Tržiše (šola Dole); 16. Mladatiče Dol. 77, občina Št. Rupert, župnina Tržiše (šola Dole); 17. Moste 48, poddr. sv. Rok; 18. Okrog 79, poddr. sv. Barbara; 19. Pijavice 35, občina Št. Rupert, župnina Tržiše (šola Tržiše); 20. Polje 133, občina Št. Rupert, župnina Tržiše (šola Tržiše); 21. Prelesje 110; 22. Ravne 64; 23. Ravnik 103; 24. Roženberk 32; 25. Št. Rupert 336; 26. Zabukovje 172, podružnica sv. Peter (Žunovec); 27. Zaloka 75, poddr. sv. Neže; 28. Straža 169; 29. Svinjsko 172, 30. Trstenik 174, blizu graščine Kot; 31. Vrh 169; 32. Veliki Cirknik 159, poddr. Cirknik (sv. Križ); 33. Mali 108. Cerkev je iz 12.—13. stoletja v gotiškem slogu sezidana (1497. l.). Župniki so bili: župnik Auerspergar (1490. l.) postal je I. prošt v Rudolfovem. Belčič (1680. l.), Bučar, Zupin. Kaplan je bil dr. Vidmar, bivši škof Ljubljanski. Šola je od 1833. l. Poprej se je poučevalo v Bundrovi - Škedelnovi hiši, še zdaj pravijo „v šoli“

temu poslopu. Prvi učitelj je bil Feichtinger, ki je potem postal davkar v Mirinski graščini. Za njim so bili učitelji: Mlakar, Pust, Podrekar, Dolar. Ivan Zupančič je službo dobil pri Novi Štiti na Štajerskem. Andrej Grčar, Anton Pavčič. Razširjevanje šole se je 1876. l. za učitelja Andr. Grčarja začelo. Prva učiteljica je bila gospdč. Amalija Lenasi, ki je umrla kot supruga učitelja Andr. Grčarja. Bila je prav priljubljena učiteljica. Druga učiteljica zdanja je Amalija Regnard.

Šolski dobrotniki so precej že za šolsko deco darovali; ti so g. graščak Ferdinand Dolar in pa Anton Zajec. Prvi se je leta 1876/7. posebno prizadeval in je mile darove za šolsko deco nabiral, ter nabral 63 gld. in tudi sam je daroval po 10 gld., kakor tudi g. Zajec, dve leti po 10 gld. Drugih dobrotnikov je še tudi precej, in ako bi se vknjižili dobrotniki, bi se grofinja Barbo, vdova generala barona Langa na Veseli Gori, roj. grof. Barbo, dr. Skedl, Alojzij Košir in dr. pred vsemi vpisali. Grofinja Barbo vsako leto po 5 gld. šoli daruje. Gospa Lang po 60 revnih otrok o Božiči obdaruje z obleko, kajti ona od družih imenitnih gospodskih družin in graščakov milodarov nabere in potem tudi sama obleko dela in jo predeluje.

Gradovi so: Rakovnik (Kroissenbach), lastniki grof Barbo-vi dediči; Dob (Watzenberg) tudi Barbo-vih, sezidali so ga menda Turjaški grofje, morebiti še v 13. stoletji; Škrlevo (Greulach), je spadal svoje dni k Mokronogu in bil menda še v lasti sv. Eme; Kot (Winkel); Zagorica.

(Dalje prihodnjič.)

D o p i s i.

Iz Prage. Mestni šolski svet je sklenil, stene po prehodih na meščanskih in ljudskih šolah okrasiti z izreki slavnih českih pisateljev, da si jih šolska mladež toliko lažje zapomni in se ravna po njih naukih.

Z Dunaja. Kakor za novoletno darilo nam slovanskim učiteljem je skovalo in mestnemu odboru izročilo tukajšnje ultra-nemško politično društvo »Deutscher Club« jako pikro pisano peticijo, v koji se izreka zahtevanje, da naj se mestnemu šolskemu svetu ukaže, v bodoče nameščavati na mestnih šolah samo nemške učitelje, nikakor pa ne učiteljev slovanske narodnosti, ker poslednji baje ne znajo pravilne nemščine govoriti. Toda vsak zna, da je to samo navidezni uzrok. Pravi uzrok tiči pa v tem: prvič, da nam nemško-židovski učeni proletarijat zavida naš težko prisluženi kruh; drugič, da jih je njihova politična strast že tako oslepila, da ne vidijo, da si s takimi pojavi sami sebi jamo kopljejo; kajti toliko statistike menda vender znajo, da v Avstriji »največ sveta otrokom sliši Slave«, in če ti strogo začno izvrševati to, kar zdaj namerava storiti liberalna (?) nemška gospoda, potlej bode sedelo še več učenega nemškega sveta doma brez kruha za pečjo, nego zdaj. — Tudi mi smo potrkali na mestni odbor za povišanje plač, a kakor se čuje, ne bomo tako srečni, kakor ste bili vi v Ljubljani, ker mestni očetje naše prošnje nič kaj prijazno ne gledajo.

V naučnem ministerstvu imajo v tem letu pri oddelku za ljudsko šolstvo sledeči trije gospodje glavno in odločilno besedo: 1. Namestniški sovetnik German ima nameščenje in plačo katehetov, stavbene zadeve ljudskih šol, ustanovljenje, razširjenje ter opuščenje ljudskih šol, potem zadeve umirovljenih učiteljev in njihovih vdov in sirot. 2. Dvorni sovetnik Ulrich ima šolsko nadzorstvo, učne načrte in učni jezik na ljudskih šolah, revizijo učnih knjig, učiteljska in izpraševalne komisije. 3. O vseh rečeh ljudskega šolstva pa ima revizijo vitez Herman.

Naš mestni odbor je sklenil, dobiti za mesto lastni šolski statut, ker so se vsled šolske novele razmere v mestu in na deželi dokaj izpremenile. — V tukajšnjem mestnem šolskem svetu so se oni dan razgovarjali o slabih nasledkih prezgodnjega poučevanja otrok. Povod temu je dala prošnja nekega očeta, ki je hotel svojega šestletnega sinka v tretji razred vpisati. Vodja Bobies je poudarjal, da ravno to, ker hočejo nekateri stariši iz svojih otrok čudeže delati, je uzrok, da so potem nervozni, kratkovidni in sploh slabotni na duhu in telesu.

Iz Štajerskega. (Dobro znamenje.) Dolgi dve leti smo štajerski rodoljubje nezadovoljni opazovali nečuvstvo hujškanje nevednega ljudstva proti nam narodnim učiteljem in duhovnikom po